

NÉPTANÍTÓK KÖZLÖNYE.

KATH. NÉPTANÍTÓI SZAKLAP.

ELŐFIZETESI ÁRA: egész évre 4 fr.,
félévre 2 fr., évnegyedre 1 fr. o.é. Minden
tanügyi hirdetmény ingyen vétetik
föl.

21. sz. — Május 31. 1862.

Megjelenik minden szombaton este.

Kéziratok, tudósítások a szerkesztői
irodába: kecskeméti-utca 5-ik sz.; előfizet-
ések a kiadó hivatalba: papnö-
veldetér 7. sz. alá küldendők.

Népiskolai tantárgyak.

Bármint huztam halasztottam eddig, a népiskolai tantárgyakról tüzetesen szólni: végre mégsem lehet kikerülnöm, hogy azok fölötti nézeteimmel, mint volt képezdei tanár, mint a „Néptanítók közlönyének,” s ekkép egy a népnevelési szakiratok sorában habár szerény, de mégis helyet foglaló lapnak szerkesztője, — tovább hallgassak. Oly dologról értekezni, melynek érintése hasonlít a rettentő oroszán erdei cserjék s tövisek által itt-ott megkuszált serénye s karcolt testének jó szándéku simogatása s ápolásához; vagy inkább azon sebész mütéthez, melyet — monda szerént — Androkusz a puszták és erdők ugyanazon hatalmas urának tüskeseb-zett lábán véghez vitt*) — kissé túlbátor eljárásnak tetszhetik. S hogy is ne, mikor az összes osztrák birodalmi kath. elemi iskolák számára írott, s valamennyi népiskolai tantárgyat (ide nem értve a vallásiakat és a számvetést) kimerítő fibel, nyelvgyakorló s olvasó könyveknek mindjárt második lapján kitüntetve lenni látszik a netovább, melyen túl a népiskolai tantárgyakat illetőleg talán jó akaratu, a nevelésügy előmozdítására célzó, és így a magas kormány szándokával megegyező elmékedéseknek sem volna szabad a nyilvánosság közlönyeiben tért engedni.

Mind a mellett vétkes mulasztásnak tartanám, a gyertyát, melyet a Gondviselés kezembe adott, ha még oly halvány vagy gyenge is annak világa, — véka alatt rejtegetni, midőn látom, hogy a népnevelés nagy templomban még mindig vehetni észre egyes helyeket, melyek fölött sűrű homály, setétség borong. Aztán nem iskola-, nem tankönyvekről vagy épen azok behozatala s használatáról kath. néptanodáinkban — van itt szó: hanem csupán ar-

*) „A sebész igazán most kissé remegett,
Nehogy megsértse a hatalmas beteget;
Kit ügyetlensége által dühbe hozni,
Nem akart, sem halált magának okozni.
Vészes munkájához mégis hozzá foga,
Térdei reszketvén, vacogván a foga:
A szálkát kihuzá; s hogy a daganatot
Eloszlassa, minden genyt kinyomogatott.”

(„Szívkepző költeményeim.” Pest, 1855.)

ról, valjon említett taneszközeink a nevelés és oktatás természetszerű, és így örök elveivel összehasonlítva, meg-
ítik-e a mértéket, vagy egyben-másban eltérnek attól?
Mert csalhatatlanság — nem emberi adomány, annál ke-
vésbbé egyesek tulajdona. Több szem többet lát. S ily
törekvést lehet-e, szabad-e kárhoytatni? — S most, midőn
tanfériaink a nyilvánosság terén versenyezve adják elő
érvényben levő népiskolai könyveink módosítására, és így
a tanoncokkal közlendő oktatási s nevelési anyagok
mennyisége s minőségére vonatkozó véleményeiket, — a
nélkül, hogy nyilatkozataikban a baj teljes orvoslására
vezérlő vegyrészeket (meglehet — gyenge) látszervem-
mel fölfedezni képes volnék, — nem fogja nekem senki
rosz néven venni, sőt a köznevelés- és oktatásügy őszinte
barátainak kedves dolgot vélek escelekedni, ha a főnforgó
kérdésben e lapok hasábjain, hol — noha tökéletesen
illetékes helyen — e részben mindedig senki eszméivel
föl nem lépett, — szót emelek.

Valamely résznek, valamely fajnak az ismeretek
roppant birodalmából népiskolai tantárgyaink közé sorol-
lásában nem indulok ki azok nézetéből, kik a szükség-
es és hasznos ismeretek között választó-
falat huznak; miután tapasztalásból tudjuk, miszerént
a „szükséges” és „hasznos” fogalmi nagyon vi-
szonylagosak, úgy hogy a mi szükségesnek mon-
datik egy tekintetben, ugyanaz más szempontból véve
csupán hasznosnak nevezhető; s megfordítva. Aztán
voltak idők, voltak (bár jelenleg ne volnának!)
emberek, midőn és kik semmiféle iskolai tantárgyat sem
szükségesek, sem hasznosaknak el nem ismertek*); vagy

*) Ilyenekre vonatkozik következő költeményem, melynek
tárgyát, fájdalom, friss tapasztalás, saját tapasztalásom nyújtotta;
s melyet közleni itt cél- és helyszertinek tartok:

„Nevelés, jöjön országod!

(Életkép)

Mit egy napon tapasztalék,
Szemmel láttam, füllel hallék, —
Soha el nem feledhetem,
Mig tart szikra emlékeztem.

Nagy szál, izmos, vörös ember,
Bajuszszal mint csomó keuder,
Éles szemü, ép hallásu
És hibátlan test állásu;

Fején tisztességes kalpag;
Lábán csizma — jó bőr, s talpak —
Derekán oly tiszta kabát,
Melyet viselhetne apát, —

Teljes számú példányokkal folyvást szolgálhatunk.

azokat a lehető legszűkebb körre szorították. Véleményem szerint, minden tárgy, mely nélkül a népiskolák célját — a lehető legnagyobb elemi képzettséget*) — elérni nem lehet; melyet tehát tanodájában a népnevelő, hogy az imént nevezett célhoz juthasson, növendékeivel közleni, vagyis : melyekkel a tanoncokat nevelnie szükséges, — mindazon tárgy, mondom, szükséges (következésképp egyszersmind hasznos) népiskolai tantárgy.

És így nemcsak hasznos, hanem egyszersmind szükséges tantárgyak minden népiskolában :

I-ször, melyek az ember (a gyermek) egész lényének, t. i. az ész, szív és akarat, sőt közvetve a test képezésére is legtöbb befolyással bírnak; mineműiek : 1. Vallási tantárgyak (hit- és erkölcstan; bibliai történetek, ide értve az egyház-történetet is : továbbá : vallási szokások és szertartások).

II-ször, melyek az összes elemi képzettségnek alapul, s ennél fogva szinte az összes emberi (gyermeki) erők művelésének közelebbi vagy távolabbi eszközei gyanánt szolgálnak; mint 2. Olvasás, 3. (Szép-) írás, és 4. Nyelvtan (5. Helyesírással).

III-ször, melyek főleg a test javára céloznak; hova sorolandók: 6. Egészségtan (7. Embertan), 8. Segítési módok kisebb testi bajok s hirtelen életveszélyekben.

IV-szer, melyeknek főcélja az ésszt (elmét, értelmet) fölvilágosítani; hova tartoznak : 9. Számvetés; 10. Földleírás és 11. Történelem; 12. Terményleírás és 13. Természettan; 14. Gazdaság- és 15. Kézműtan.

V-ször, melyek a szív képezésére (földerítése vagy emelésére) alkalmasak leginkább; minő : 16. Ének.

VI-ször, melyek kiváltképp az akarat külső törvénységének eszközlésén működnek; ide számítandók: 17. Jogtani ismeretek és 18. Illemszabályok.

Hisz ennyi tantárgy, fogja magában gondolni valaki, — egész egyetem; s kezeit az első megpillantás hatására összezsápjolja. De ne ítéljünk hirtelen, — ne, mielőtt a dolgot minden oldalról jól megvizsgáltuk. Azt kérdelem, van-e az elősoroltak között tantárgy, mely az ember lehető legnagyobb elemi képzettségének, miben a népiskolák, a népiskolai nevelés célja áll*), lényeges alkatrészt, és így anyagi s szellemi boldogságának alapját ne tenné? — Igen is, az előszámláltam tantárgyak az elemi ismeretek s ügyességeknek egész egyetemét képezik : de a nép millióinak nem csupán az elemi tano-

Jö az utcán szemközt velem,
S ajkin hangzik a kérelem :
Ha én neki megmutatnám,
Melyik itt a hatodik szám!

Hogyan? Tehát e Góliát
Nem tanult aritmetikát?
Uram bocsá! bizony tán még
Azt sem tudja, mi az Ábé!

Dicső dolog! — Ha így állunk,
Nem hiában kiabálunk :
Nevelés, jöjjön országod!
A z embernek gyujts világot!
(Szivképző költeményeim).

*) Lásd e lapok f. é. 10. sz.

da-e az, mi a más pályát választott polgártársaknak, elemi tanodával együtt, a felsőbb tanintézetek? Elemi iskolai osztályai vagy éveinek bevégeztével nem végzi-e be a hon gyermekeinek legnagyobb része egyszersmind tanodai képeztetését s ez által, lehet mondani, szellemi tökélyesbítését az egész életre? S ha ez így van: hol, mikor, és kiktől szerezzé meg magának a főnebbi sorozatban találató, mondottak szerint, az ember lehető legnagyobb elemi képzettségének lényeges alkatrészeit tevő, tehát hasznos és szükséges ismereteket s ügyességeket, — ha nem a népmívelés egyetemeiben, — az elemi tanodákban?

(Folyt. követk.)

Márki József

Megjegyzések a „Kis gondolatcsere.”*)

Hogy minden kellemetlenséget elkerülhessenek, erős szándokom volt, a fős tanítók közötti viszony böncolgatásával felhagyni mindaddig, míg majd másként fognak a körülmények fejlődni. Most azonban erkölcsileg kényszerítve vagyok, saját nézeteim védelmére kelni; ezt parancsolja önézetem — s meggyőződése. Azonban, a menyire a körülmények engedik, csupán önvédelemre szorítkozom, s a pesti nevelésügyet, melynek most munkása vagyok — egészen mellőzöm.

De hát a dologra!

A kérdéses cikkben az van mondva : „De a többi között én hibás s elfogultnak tartom azon nézetet, mely szerint egy tanítónak ismeret- és képzettségi mérfoka minden időben a képezdében nyert tanképességi okmány legyen egyedül; és ebből folyólag téves azon törekvés is, mely szerint a szükséges ismeretek megszerzésére szolgáló eszközök helyes megválasztásáról túlnyomólag csak a tanfolyam tartama alatt gondoskodjunk, s a főigyekezetet csak arra fordítsuk, miszerént a tanpálya idejére szorítkozzanak az igen jótékonyan ható anyagi s erkölcsi ösztönzések, a tanulási állhatatos buzgalomra indító (késztető) rendszabályok : a képezdei tanfolyam bevégeztése után pedig az ujonc tanítót magára hagyva, jobb vagy rosszabb indulatai, vágyai szabadon követésére mintegy biztató intést adjunk, a helyett, hogy a képezde rendszerében, szellemében fekvő anyagi s erkölcsi serkentést, kedvet keltő s buzdító ösztönzést, más modoru s nemü eszközök célravezető okos alkalmazása által gyakorolnók, az ifju tanítók nagy hasznára.”

A mi a képezdei okmányra vonatkozólag mondatott, megjegyzendő, hogy csak a képezdéből kilépő tanítókra vonatkozólag mondtam, hogy rendes tanítókul alkalmaztassanak, ha a képezdében önálló működhetésre bizonyítványt nyertek. A képezdét elhagyó egyénekre nézve pedig, úgy hiszem, legbiztosabb képességi mérfok a tanképesítő okmány; mert csak nem tehetjük fel, hogy az ott aláírt tanárok annyira elfogultak legyenek, miszerént a tanképességet megítélni nem tudnák; sem olyan embereknek nem mondhatjuk őket, kik a képességi okmányt pénzért is kiszolgáltatták — meggyőződésök s lelkesületük ellenére. Hogyha a hivatalos kötelmeik teljesítésére föl-

*) Lásd Népt. közl. 18. sz.

esküdt tanárok bizonyosságában nem bízunk: mi legyen az ily fiatal egyének tudományos képzettségének mérfoka? Talán azon mestruramék bizonyítványa, kik maguk sem értik hivatásukat?

A mi a tanítójelölteknek a tanfolyam alatti munkásságát illeti, arra kell ugyan a főtörekvést irányozni, hogy minél előrehaladottabb s tökélyesebb tanítók lépjenek ki a képezdekből. Hanem minthogy a netovábbot soha senki nem éri el; s mivel annál kevesebb lehet azt két-évi tanulás s gyakorlás által elérni: a képezdei tanfolyam alkalmával önművelésre is kell készíteni a növendékeket az által, hogy a tanárok egyrészt lelkesültséget öntsenek beléjük a tudomány s művelődés iránt; másrészt megmutatják nekik az igazi utat, melyen bizton előbbre haladhatnak. És hogy haladásukban az önhittség vagy csüggedtség se gátolja a fiatal tanítókat, — a tapasztalt képezdei tanár oda fogja irányozni minden törekvését, hogy míg egy részről érezteti a tanulóval saját gyengeségét s meggyőzi arról, hogy még korántsem mindentudó: másrészt figyelmezteti, mennyit lehet szorgalom s kitartás mellett csekély erővel is véghezvinni.

Különben, az önművelés folytatására nézve legnagyobb befolyással levén az igazságérzelem s az ebből keletkező ismeretszomj, a képezdei tanárok lelkes buzdítás, a tudományos műveltség fönségének élénk vázolója által oda fognak törekedni, hogy az igazságérzelem kifejlődésén, a tudományokkal való foglalkozás nekik szükségessé váljék. Az ily előkészítés azután sokkal többet ér, mint akármilynemű gyámnokoskodás, mely legfőleg a férfias önállóság kifejlődését gátolná, a helyett hogy célra vezetne.

A fiatal tanítóknak tovább kell magokat képezni, az ellen nincs semmi kifogásom. De szükséges-e arra nézve, hogy főtanító gyámsága alá adassék, ki igen sok esetben nemcsak hogy képtelen volna fiatal társát vezetni, hanem talán gyengébb amannál? Vagy hol vannak azon főtanítók, kik altanítóik oly vezetésére, mint a f. e. cikk írója véli, képesek volnának? Olyanokat, fájdalom, csaknem Diogenesz lámpájával kellene keresni.

De ezen nincsen is mit csodálkoznunk. Hisz köztudomásu dolog, hogy ez előtt tán husz évvel, a képezdét két hónap alatt el lehetett végezni. Magam tudok esetet rá. (Általában így volt. — Szerk.)

Ily gyámság helyett csakugyan jobb az önállóság; legalább megtanul az életbe lépő ifju ideje-korán saját lábain járni, s önmagán segíteni. Azután mint önálló tanító nagyobb fizetésbe helyeztetvén, egyszerminél mód is nyujtának neki az önképzésének folytatására szükséges eszközöket megszerezni: míg így sokan anyagi tehetlenségek miatt kénytelenek művelődésök folytatását abban hagyni.

Igaz, az ember gyarló, különösen az ifju kort nem ritkán szenvedélyei ragadják tévútra s az erkölcsi romlás ösvénye felé. De vajon azok, kik főtanítói címmel vannak fölruházva, nem hasonlóan gyarlók-e; s hányszor történnék meg, hogy vak a világtalant vezetné? Vagy talán az életkort lehet itt mérlegbe vetni? Fájdalom! sokszor épen az öregek hajlandók ivásra, játékra stb. — a helyett, hogy fiatal embereknek a mértékletesség s takarékoságban példát adnának.

Azonban föltéve azt, hogy a korban már haladottabbak oly életet élnek, hogy az ifjuság példányképei lehetnének: nem hiányzik-e csaknem általán az erkölcsi ve-

tésre szükséges finom tapintat? Azok, kik fájdalom! nagyrészt a gyermeknevelést sem jól kezelik, ifjakat vezessenek?

De másrészt mire való is volna, a tanítókat egymás gyámságára bízni? Hisz ott vannak a plebános urak, mint tanodaigazgatók, vagy városokban az iskolák vezetésével különösen megbízott igazgatók, kiknek kötelességök a tanítók szorgalma, erkölcsi viselete, stb. fölött őrködni.

Az érintetem cikk továbbá azt, hogy sokan a képezde befejezése után önművelésükre gondot nem fordítanak, ekkép indokolja: „Mert a képezdekben a többnemű tantárgyak jó betanulása nem kis szorgalmat és erőfeszítést igényel; ez a növendéket, kivált a második év vége felé ellankasztja s jóformán kimeríti; vágyva várja a szabadulási órát, hogy a képezdének hátat fordíthasson, s magát az édes nyugalomnak, hosszú pihenésnek átadja. A hosszadalmas egyhangu tanulmányozás kedvölő unalmait most a kellemes órák, vidító szórakozás által akarja kárpótolni; s alig veszi észre, hogy a városban, úgy mint falun található élvezetes társalgások, mulatságos összejövetelek, meg olykor fájdalom! ... az éjjelező korhelység különböző nemei annyira beédesgetik, becsalogatják karjaik közé, hogy alig veszi észre, mondom, föltötte az idő, fejből pedig a fáradsággal gyűjtött ismeretek mily sebesen repülnek s enyésznek el.“

Megbocsásson a t. c. értekező, ha itt magyarul kell kimondanom, hogy egyrészt a dolgot nem jól fogta föl; másrészt pedig az életet igen fekete üvegen át nézi. A mi az elfáradást illeti, a figyelem ugyan lankadhat, ha mindig ugyanazon tárggyal foglalkozunk. De a tárgyak oly sokfélesége s különfélesége mellett, mint a képezdekben előfordulnak, az elfáradás csaknem lehetetlen; s azon körülmény, ha csakugyan elfáradnának a képezdei növendékek, csak arról tenne bizonyosságot, hogy a képezdei tanárok ügyetlenek, s nem tudják tárgyaikat helyesen előadni. Hát a ki 15—16 évig folyvást tanul, miért nem fárad el? Miért képes az minden évben megújult erővel folytatni tanulmányait? S miért halad a pap, orvos, vagy mérnök tanulmányai befejezése után is a korrallal, mely napról napra halad a fölvilágosodás zászlaja alatt?

Ez mind onnét van, mert ha a figyelem hosszas, különféle tárgyakkal való foglalkozás után el is lankad, elég egy-két órai szórakozás, hogy ismét üdült erővel láthassunk a munkához.

És tehát a tanítójelöltek két év alatt annyira elfáradnának? Valóban, ily bököt (sértést) nagyrészt jeles s tudományos készütségű képezdei tanáraink nem érdemelnek.

A mi a fiatal tanítók könnyelműségét illeti: a figyelmes szemlélő azonnal meggyőződhetik, hogy a „Kis gondolatcserében“ túlzottan van vázolva. Korhely tanítókat nem igen ismerek, ha csak az ifju természetben fekvő vigabb, de még korántsem erkölestelen tulesapongásokat nem akarjuk annak keresztelni. És ha vannak is talán kivételesen, kik állásuk méltóságáról megfeledkezve, tovább mennek a szórakozások s mulatságok felkeresésében s élvezetében, mint kellene, azért nem lehet azt akarni, hogy a nemesb jelleműek is gyámságra kárhoztassanak s jellemök szabad kifejtésében gátoltassanak.

Vagy ha az ifju az életbe lép, emberek közé vegyül, oly kárhozatos tényt követne el? Ne feledjük, hogy az

ember nevelését csak az élet fejezi be; s hogy a tudománynak csak akkor van igaz becsé s értéke, ha tapasztalással karöltve jár; s ha a fiatal egyén ismereteit az életben is alkalmazni tanulja. Ki mindig csak könyvekben buvárkodik, az a társaságban, az életben kiskorú, idegen marad; s különösen, miként tudná a tanító növendékeit az életre elkészíteni, ha az életet nem ismeri?

Hogy pedig az életet ismerni tanuljuk, szükséges, hogy az élet iskolájában sokat próbáljunk, sok keserű falatot nyeljük, és sok esalódás után legyünk bölcsékké s nemesebbekké.

Igaz, hogy a fiatal tanítóknak e mellett az olvasásról sem szabad megfeledkezniük; a mi nem is történik majd, ha módot adunk nekik a művelődésükre szolgáló eszközök megszerzésére. A ki a tudományt egyszer megízlelte, az fog is a megkezdett pályán a lehetőséghez képest tovább haladni.

Mig azonban a tanítóknak kocsis-fizetésnél is nyomorultabb, azaz 60—80 frtnyi fizetésök lesz: lehet-e józanul kívánni, hogy abból még folyóiratokat s könyveket is vegyenek?*)

Az is igaz, hogy fizetésöknek fölemelése nehézséggel fog járni. De az anyagi helyzeten okvetlenül kell segíteni, ha a népnevelés fölvirágzását ohajtjuk; az anyagi helyzet javítása nélkül a szellemi s erkölcsi erőket sem lehet emelni, mivel legtöbb helyen a nyomor sujtja le a halhatatlan szellemet. Vagy, ha valakinek reggel, miként kocsisnak, kenyeret tesznek elébe, délben s este pedig sokszor a leghitványabb élelemmel kell beérnie; ha a mellett, miként már monlám, 60—80 frtnyi fizetést adnak neki: lehet-e kívánni, hogy kedvvel véggezze hivatalos teendőit, s hogy a mellett még önképzésre is kellő gondot fordítson?

Az ugynevezett főtanítók vagy kántortanítók a legtöbb helyen úgy vannak díjazva, hogy, ha nem is fényesen, legalább tisztességesen megélhetnek; itt tehát anyagi tekintetben nem lesz sok javítani való. Hanem éretően szükséges, hogy a gyámsági rendszer megszűnjék, s hogy a tanítóknak nagyobb része kiemeltessék azon állapotból, mely még azon aranyos korszakból származik, midőn a tanítókat préceptoroknak nevezték.

Ismételve mondom, hogy a tanügy csak akkor fog virágzásba jönni, ha mindenütt önálló tanítók alkalmaztatnak. Ezt pedig nem azért mondom, mivel én is az általános sorába tartozván, várom a szabadulás óráját; oh nem!

Hanem szilárd, önzetlen meggyőződésemet sugalja ezt, melyet akkor is kénytelen volnék kimondani, ha önálló tanítók sorában volnék.**)

A mit azonban a bizonyítványok kiszolgáltatása ügyében mond a t. e. értekező, azt helyesnek s célszerűnek találom. Mert az csak előnyös lehet a tanügyre nézve, ha valaki csupán akkor nyerhet önálló tanítóságra képesítőt bizonyítványt, ha három év folytán gyakorlati képességét kimutatta. Ilyformán azután az oly egyének, kik a képezdét elhagyva, gyakorlás végett valamely iskolánál működnek, helyettes tanítói címet viselhetnek: de azonnal rendes tanítóknak volnának alkalma-

*) Hogy a gyermekekből embereket neveljenek?

Szerk.

**) „Nem irigyelvén, mint egyik lelkes államárunk nyilatkozik, ha az Isten szabad napja egy vagy tíz helyett milliók ra állt.“

Szerk.

zandók, mihelyt a gyakorlati vizsgát sikeresen kiállották.

Hogy az itt előadott s számtalan tanító által vallott elvek mikor fognak megvalósulni; azt a jövő fátyola burkolja be előttünk. Azt magam sem merem reményleni, hogy egyszerre s általánosan, mindenütt keresztül fog vitetni, bár mennyire is ohajtandó volna. De ki is kívánhatna rögtöni s gyökeres átalakítást, mikor általánosan ismert dolog, hogy minden átalakulás csak idővel s fokozatonként történhetik? — Csak elvül legyen elfogadva az önállósítás, azután, ha mindjárt talán évtizedek múlva is, az eszmék meg fognak valósulni, a népnevelés s a honboldogságának fölvirágzására.

Fuchs János.

Tudósítások.

Szerkesztő ur!

A nevelésnek legutóbbi időkben honunkban történt haladása, fontosságának az emberiség boldogítására nézve korszerű felfogása — népünk egészséges, szép jövőt ígérő létéről tanuskodik. És valóban lehet-e ezt tanusító nagyszerűbb valami annál: midőn száz ezrek, milliók a setétség tömkelegéből, az ugynevezett kilenc csapás Egyiptomából, a tudatlanságból kivezetetve, a tudás, ismeret, felvilágosodás ígért földjébe vezetettek, s az élet mindazon boldogító eszközei megszerzésében elősegítettnek, melyek helyesen alkalmazva nem csak e földi, de jövő-életbeli örömeink kuforrásai is. Egyesekre ez úgy áll, mint egész nemzetekre. Valami nagy különbség tapasztalható az oly egyén közt, — ki csak néhány évet is becsülettel töltött az iskola padjain, azt mindenki tudja, s az olyan közt, ki azt hírből is alig ismeri. Az Isten igéi s minden jó befogadására, maga s mások iránti kötelem teljesítésére — így az egészre nézve hasznosabb, fogékonyabb az arra előkészített kebel. Mily hasonlíthatlanul hatalmasb, gazdagabb, virágzóbb az oly nemzet, melynek népe a műveltség kellő fokán áll! Más lendülete van ott a kereskedés, az ipar, szorgalom, a tudomány, mint ott, hol a nyers tömegek a tudatlanság örvényében evickélve s az emberi méltóság tudatából kivetkőzve, tétlenség, elaljasulás szülte érdemlett sírjokban nyomtalanul enyésznek el.

Az ég s azon szilárdaknak hála, kik a népnevelés eddig kopár mezején a kezdeményezés vastag kérgét megporhanyíták, s a kor szavát követve, ezt — mint a nemzetek létének egyik legfőbb tényezőjét, édes hazánkban haladásra indíták.

E haladás városunkra is kiterjeszté áldást hozó szárnyait. Erről akarok tulajdonképen írni, s igénytelen tollammal — e nagy kiterjedésű, s minden szép, ugy a tanügy pártolásában is jó hírű városnak kebelében ez ügy mikénti állását — ecsetelni. Sziveskedjék Szerkesztő úr soraimnak becses lapjában most, s hében-hóban máskor is helyet engedni.*)

Jelenleg van beltéri 4 fő elemi s két leány osztályunk, két jeles tanítónő kézmű-tanításával összekötve; a

*) Beccses tudósításait s egyéb közleményeit örömmel vesszük s közöljük. Szerk.

III-dik f. elemi osztály párhuzamos, mert nem csak a második készít elő reá, hanem a kültéri tanodák is. Így egy tulnépesült lenne, míg kettő, egyre 70—75 tanonc jutván, elegendő; mennyi szükséges is, ha a mostani igényeknek megfelelni akarunk. — A kültéri osztályok száma 11; ezek közül négy osztály új épület; a többi — a város minden évben szándékozván építeni ezentul — még vegyes. A beltéri tanulók száma 1122, a kültérieké 2400; összesen 3522 tanonc — ide nem számítva a 4 óvodát, melyekről multkor tüzetesen volt említés — nyer oktatást, 27 kiképzett tanító vezetése alatt; kik jeles igazgatónk szíves gyakori látogatása, leereszkedő viselete s célszerű intézkedésekkel karöltve járó atyai tanácsai következtében legszebb sikert tanúsítanak. Tanyai iskoláink is a volt s a mostani tanács kegyes intézkedései által — mely kegyesség kellő méltánylására tollam elégtelen — mind inkább szaporodnak; az idén egy szép készül Ludason. Igaz ugyan, hogy van még pár népes pusztá, hol elkelne a tanoda: de hiába, a sok időn át mulasztottakat nem lehet egyszerre helyre ütni. Uram! majd meg jő oda is a te országod.

Továbbá van három osztály vasárnapi tanodánk, hol 3—400 mester-inas nyeri az iskolákban szerzett ismereteinek bővítését.

Végre említést kell még tennem rajztanodánkról, hol a főlemi ifjúság bizonyos órákban jeles rajztanárunk által nyeri képeztetését.

Tanítóink folytonos képzésére szolgáló tanügyi lapokon kívül van — kezdetben könyvek, majd havonként bizonyos mennyiség összeadása, legujabban pedig a t. tanács ismétli bőkezűsége folytán évenként ajánlott 25 p. frnyi segedelem által virágzásnak indult — könyvtárunk. Ezenfölül, szinte a város kegyességéből, tanodáink szemléleti s természetrajzi képekkel bőven ellátvák S miután nem csak Isten igéjével, hanem mással is él az ember, rövideden áttérek az anyagira. Ez szinte korszerűsítve van, úgy, hogy ha nem is nagyszerű, de elégedettebb életet élhet a tanító e fáradságos, öntudatban, a kötelemek teljesítése érzetében boldogító pályán, mely e földön kellőleg alig jutalmazható; a jutalomnak jókora része más világon várván felkentjeire, azon szavak szerént:

„Fényleni fogtok, mint a csillagok az égen!“ Hol a szellemi törekvés anyagi pártolásra talál, ott az ügynek haladni kell. Adja az ég, hogy a még fönlevő akadályok mindenütt e szent cél előtt meghajoljanak, s népünk haladjon a felvilágosodás, erő, saját s testvérnepei szeretete, hazafias önfeláldozásban minden nagyra, egyetértésben, s virágzó leend az annyi dicsőséget, bajt, nyomort átél — imádott hazánk.

Szabadka, máj. 20. 1862.

Radits Jakab,

tanító.

Egyik oka korunk bajainak.

Aszód, máj. 11.

Nézzük rendre azokat, kik a vasárnapi törvényt megszegik, valjon lélekben és boldogságban gyarapodnak-e? Távol sem, sőt minden nyomon bal sorsukat panaszojják. De ez nem is lehet másképp; hisz az Ur Isten Mózes III.

könyve 26-dik részében kijelentette, hogy kik az ünnepeket és vasárnapokat megszegik, azokat szegénységgel látogatja meg; hogy szárazság és jégesővel pusztítja el vetéseiket, mindenféle csapásokat küld reájok, és tüzzel emészt meg vagyonukat. Lássátok, atyámfiak, ez Isten fenyegetése; pedig az ő szava legszentebb! Lássátok annak egyik okát, hogy jelen napjainkat mért szomorítja a sok marhadög, szegénység, elégedetlenség, vizáradás, család, vallásbeli hideg közönyösség. Istenem! voltam s jelenleg is vagyok egy mező városban, hol az uraságnak tavai borháza égett; de a pór népnek, egynehányat kivéve, annyi lelke nem volt, hogy azon borházat megmenteni iparkodott volna.

Csak bámultak, sőt sokan kárán röhögtek is. Ezt alig hinnéd, nyájas és szíves olvasó; pedig ki ezt írom, saját szememmel láttam a szerencsétlenséget.

E csapásoknak egyik oka az, hogy Isten törvényét lábbal tapodjuk, hogy az ünnep és vasárnapokat megszegjük, és nem szolgálunk az egek Urának úgy, mint Ő azt megérdemli, és mint Ő a Mindenható azt a Sinai hegyen villámlás és mennydörgés közt szigoruan megparancsolta.*)

Épen midőn e sorokat írom, hirdetik ismét a harangok érc nyelvei a szerencsétlenséget. T. i. a helybeli zsidó haszonbérőnek egy 10 akós hordóval borszesze meggyuladt s a tűz martaléka lett. Nagy szerencse, hogy szél nem volt, és hogy a mi elégett, az első magyar biztosító társaságnál biztosítva volt.**)

Korilly János.

Ujdonságok

— A helv. hitv. nagyváradi egyház kebelében megüritt egyik énekvezéris egyszersmind orgonistái állomásra folyó évi június 18-dikán reggeli 8 órakor pályázat fog tartatni. Évi illetmények: az egyházi pénztárból 300 fr.; egészen új lakás (3 szoba, — konyha, kamara, pince külön advar s kerttel); 6 öl tűzifa (minck helybeli ára 72 fr.); temetési díjak egyik fele (másik fele a társ-énekvezérre esvén) körül-belül 200 fr. — Az állomás szept. 29-én foglalandó el. — N. Várad, apr. 9. 1862. Az ülés megbízásából Detzky Dániel pénztárnok, mint helyettes jegyző.

— A helytartótanács Weichenmayer Idának Pesten protesztáns nőnöveldé föllállítására adott engedélyt.

— A szászboni (ágostai vallású) lelkészek máiszeni értekez-

*) És — tegyük hozzá — nem tanulunk, nem műveljük magunkat, mint Ő a Mindentudó és Legbölesebb — Hozeásnál (IV: 6) panaszkodik, mondván: „Elvesz az én népem, mivelhogy tudomány nélkül való.“

**) Elemek dulasai ellen nincs is egyéb mód javainkat védeni, mint hasonló biztosítások által; mert az elemeket nem lehet nevelnünk: de igen is lehet polgártársainkat; főleg míg elméjük, szívök az igaz, nemes, jó befogadására nyitva áll; s míg akaratuk hajlékony. Azért ne mulasztson el a népnevelő egy órát is azon időből, melyen át honfitársait nemesak joga, hanem kötelessége is nevelni; ne mulasztza el mindenik tanítási órájának — mint Berzsenyink, a bölcsész költő, zengé — leszakasztani virágát, mely a nevelés, — az okos, jámbor nevelés. De ne mulasztanak el tehetősbeink se a népnevelés oltárán ott, a hol kell, — és akkor, a midőn kell, — áldozni. Jó díjért jó népnevelőt lehet kapni, jó népnevelő jól neveli a gyermekeket, jól nevelt gyermekek végre, mint emberek, nem fognak felebarátjok, jóltevőjök kárán röhögni, annálkevésbbé gyujtogatók lenni.

Szerk.

letében (l. e lapok előbbi számát) máj. 20-án 200-nál jóval több lelkes vett részt; hol többi között Rülíng tudor 30 tételt állított s olvasott föl az egyház és iskola közti viszonyról, melyekben ugyanazt kimerítő fejtegetés alá vette.

— A bécsi községtanács lefolyt évben azon határozatot hozta, hogy a Megváltóról nevezett nénéknél Judenában (a bécsi erdő felső részében) létező árvaleányok, kiknek száma 40-re megkikért a bécsi község az ellátási költségeket a gyámalapítványból fizeti. — Bécsbe vitessenek s az ujan fölállított árvagyarmatokban helyeztessenek el. A helytartóság azonban a hatóság illető tudósítá-

sára azon ellenhatározatot bocsátot a ki, hogy az árvaleányoknak, kik Judenában jó ellátást s nevelést nyernek, ugyanott kell maradniok; s hogy a községtanácsnak épen nincs joga azokat onnan eltávolítani. Annak megítélése, valjon a gyermekek kellőleg neveltetnek-e s valjon azokat az intézetből el kell-e távolítani s máshol (szolgálatban) alkalmazni, — az árvaházi igazgatóságot illeti; melynek körébe tartozik, a gyermekek ápolása s nevelése fölött szigoruan örködni is. A gyámalapítvány, honnan az ellátási költségek a gyermekekért fizettetnek, alapítványi tőke, melyet Bécs községe igazgat; a netaláni hiányokat is ugyanaz fedezvén. (W.)

TÁRCA.

Népiskolai állapotok.

— Vége.* —

III. Egyéb amerikai államok: 1. Mexiko. A népnevelés terén egy ideig örvendetes haladás mutatkozott, hanem a politikai zavarok ez ügyet teljesen háttérbe szorították. — 2. Középamerikai egyesült államok. Tanodáik gondosan ápolatnak és terjesztetnek. — 3. Nyugotindia. A lakosok minden gondja az illetvényekből huzható minél nagyobb nyereségre levén irányozva, a tudományok elhanyagoltatnak. A négerképzését a morva atyafiak**) vállalták magokra; de korlátolt anyagi eszközeik miatt, ezek sem idézhetnek elő valamely szembetűnőbb sikert. — 4. Kolumbiai köztársaságok. Jelenleg már az indiánok (Amerika őslakói) is polgárosodottakra s vadakra oszthatók. Különbféle térítő-intézetek jótékonyan hatnak a műveltség terjesztésére. A többi lakosokról köznevelő-intézetek gondoskodnak. 1841-ben Venezuelában (egyik a köztársaságok közül) 316 elemi tanoda létezett, 9523 növendékkel. — 5. Peru. A tudományokat itt csak újabb időkben kezdék művelni, melyeket azonban izléssel párosítanak. Lima (főváros) intézetei egész országban terjesztik a tudományosságot. — 6. Khile lakosainál tudomány és művészet iránt nem hiányzik a fogékonyság, ámbár mindkettőben hátra maradtak. St. Jagoban (főváros 272,000 lakossal) egyetem és 2 gimnázium találatik. Ezeken kívül van egy hadnövendék-intézet. — 7. La Plata. Ennek lakosai a műveltségben évről évre tetemes haladást tesznek. — Brazília. Minden tartományi fővárosban találatnak elemi tanodák és gimnáziumok; egyéb tanintézeteket itt nem említvén. 1851 óta ingyen-oktatás és iskolajárás kötelezettség hozatott be.

V. Ausztráliában.

Ausztrália lakosai közül igen sokan a műveltségnek még mindig nagyon alacson fokán állanak; sőt egyes vidékeken igazi vadságban élnek. Több törzseknél tánc, ének s zene nyoma s költészeti hajlam találatik. A Barátság-, Szandvik és Társaság-szigeteken, kivált mióta a keresztény hitet elfogadták, legtöbbit haladtak a lakosok a műveltségben. Ezen szigeteknek tanodáik, sőt nyomdáik is vannak; az olvasás és írás pedig

*) Lásd Népt. közl. 9. 10. 14. 17. 19. sz.

**) A régi husszitákból származott keresztény vallásfelekezet.

nagyon terjed a lakosok közt. Ujszél andban meg a térítők már 50 iskolát alapítottak. Egyébiránt itt az európaiak (brittek) beköltözése oly sűrű, hogy ezek száma rég haladja a 30,000-et. Az ős lakosok (maláji faj, erős, szép alkatu, harcias, értelmiség s polgárisodás iránti fogékonyság által kitűnő emberek) száma 115,000. Az előtt emberevők voltak; miről a térítők szoktatták le őket.

Kisértetekben tetszik ki az erény.

Chimani Lipót után

M. Otto.

— Folytatás.* —

A francia hadsereg diadalmasan nyomula elő Egyiptomban. — A pusztán keresztül Szuezig ment, Jaffát elfoglalá, azután Palesztinán át St. Jean d' Acreig vonula, mely várost ostromolni kezdé. Anzelm ezalatt az orvos-sal vagy magánosan kirándulásokat tett Kairo környékén, az itt buján tenyésző növények közelebről ismerése végett.

A nagy francia hadsereg messzebb távoztával, az arabok és beduinok bátorsága növekedett, — a pusztán azon lakóinak, kik szétszórva sátorok alatt, kunyhókban és barlangokban csupán baromtenyésztésből, vadászat és rablásból élnek. Ezek a franciák seregeit nyugtalaníták, s gyors lovaikon és tevéiken az azok által megszállott városok közelébe bátorkodának, mindig zsákmány után kémlelődvén. Oly hamar eltűntek, a mily hamar megjelentek, ha nagyobb számú ellenséget láttak; és a pusztában örömet leselkedének, hol víz és legelő találatott; mivel tudták, hogy a sereg osztályai arra vonulnak.

Anzelmet Kairóból egy kised csapat követte, melynek fedezete alatt magát biztosnak gondolá, a nevezetes növényekkel az uton ismerkedvén. Midőn azonban visszatérel, a leshelyből egy sereg beduin töre ki, s megtámadá Anzelmet és kevés kísérlőjét, kik vele visszajövének.

Védelemről a nagyobb számú beduinok ellenszó sem lehet. Anzelmet és társait egészen kirabolták; még ruháiktól is megfosztották őket, és fogva elvezették.

Most egész éjen át a beduinokat kelle kísérniök, míg

*) Lásd Népt. közl. 11. 13. 16. 17. sz.

azoknak tanyájára érkezének, mely fekete sátrak sokaságából áll, melynek közepén egy nagyobb zöld sátor áll a vezérek (emir) számára. Itt tejet és rizst kaptak éhségük lecsillapítására; következő napon meghagyatván nekik, hogy a beduinok tevéiről gondoskodjanak.

Rajtok különben semmi egyéb sérelem nem történt, mint hogy a hová a beduinok költözének, őket kísérniök kelle; mi azonban a pusztabani költözéshez nem szokott európaiaknak sulyosan esett, és erejüket fölülmulá. Mindazonáltal utazásaikat többnyire éjjel tevék, hogy az égető napsugaraktól kevesebbet szenvedjenek.

Szerencse a szerencsétlenségben.

Anzelm igen szerencsétlenül érzé magát. A nyers beduinok hatalmában vala, kiktől szabadulást nem lehetett reményleni. Attól is félt, hogy a pusztában az utazás terhei és a szokatlan életmód következtében el fog gyöngülni, és a heves égélj alatt a rosz élelem mellett elveszni; és ha erős testalkata minden kellemetlen benyomásoknak ellenállana is, mégsem tudá, mint fog mindez végződni, és mire fog szerencsétlen helyzete változni. A legkeserűbb szemrehányásokat tevé magának, hogy idegen szolgálatot vállala és hazája-, anyja- és nővérétől annyira távozott. Siránkozék, hogy maga magát tevé szerencsétlenné, szabadulást nem reményelhet, és itt gyámoltalanul sorsára hagyatott.

De a gyermekségétől fogva beszitt vallásos elvek itt is megmutaták jótékony hatásukat. Anzelm fölveté szeméit, és a vigasztaló gondolat fölbredt benne, hogy minden, mi bennünket ér, javunkra szolgál, és hogy a fájdalmak javunk kufforrásai. Bátorsága megerősödék; föltevé magában, állhatatosan kiállani és türelmesen elviselni mindent, a minék jóni kell.

Ki hinné, hogy a beduinok általi elfogatás, mit Anzelm legnagyobb szerencsétlenségnek tartá, életét menté meg? Miután Kairót elhagyá, ezen városban (szept. 23 — 25. 1798.) véres gyilkolás üte ki, mit a francia örserreg el nem nyomhatott. A törökök, arabok és mamelukok a benyomult európaiakra rohantak, és kegyetlenül ölék őket. Sok katona, a legtöbb tudós, orvos, művész és kézműves hullott el kardjaik által.

Az orvos is, Anzelm barátja, ezen vérfürdőben találá halálát; és Anzelm sem menekült volna meg, ha Kairóban van. Ő azonban ezen idő alatt a beduinoktól költözéseik alkalmával, melyeket különböző irányban a pusztában tevének, Szyriába hurcoltatott, és Jaffában egy török zsidónak eladatott, ki őt idővel Algirba vivé.

Jobb sors.

Anzelm a zsidó házában Algirban jobb táplálatot nyert és jól bántak vele, hogy a beduinokkal a pusztán át tett utak fáradaimaiból és a tengeri utazásból magához térjen; mert egészen elsoványodott és elerőtlenedett.

Midőn testi erejét és jó színét ismét visszanyeré, eladás végett a rabszolga vásárra vitték. Izmos teste és erőteljes ifjusága csakhamar vevőket vont magához, kik egész testalkatát, fogait és minden mozdulati ügyességét megpróbálák, úgy mint vonó- és vágómarhákat a vásáron vizsgálni szokás. A zsidó magas árt követele, mit egyik vevő sem talált elfogadhatónak.

Végre egy előkelő török jelenék meg, kinek ajól termett, erőteljes rabszolga tetszék; és miután megtndá, hogy ez franciául beszél, úgy az alku megkötött; mivel olyan rabszolgát kerese, kivel fiai a francia nyelvben, mi iránt előszeretettel viselteték, magokat gyakorolhaták. Haza vezeté őt, átadá a rabszolgafőnököknek, ki neki munkát a kertben adott.

Anzelm már szerencsésnek érzé magát, hogy oly foglalkozást adtak neki, mely kedvenc hajlandóságával, a növényismével, viszonyban vala; és mivel a vetemények, virágok és füvekkeli bánásmód és ápolás előtte ismeretlen nem volt, annál fogva a kertművelésben többet tett, mint a mennyit töle ura és főnöke vártak; és már jobb bánásmódnak örvendhetett, mint a többi rabszolga.

A törököknek három fia, kik közül a legnagyobb tizenkét éves volt, sokat forgolódott körülötte; ezáltal alkalmat nyilt, őket nem csak a francia nyelvben gyakorolni, hanem a növények természetére, ismertető jelei s hasznukra és más hasznos dolgokra is tanítani. Hogy a fiukat magának még jobban lekötölezzé, a kertben fiatal madarakat vett ki a fészekből, fölnevelé őket, s egészen megszeliidíté, fütty után megtanítá őket énekelni, és azokat a török fiuknak ajándékozá.

Az ember nem hathat a szülőkre jobban, mint a gyermekek által, ha azoknak szeretetét megnyeri. A gazdag török mindig kedvezőbb leve a rabszolga iránt; és az első kedvezés abban állá, hogy ennek házában, s nem a rabszolga-tömlőben kelle az éjt töltenie.

Hűség a hitben.

Anzelm urának még másképen is hasznára volt. A füvek gyógyerejét ismervén, és az orvossal társalkodás által a betegekkel bánásmódot megtanulván, a többi rabszolgának, ha valamelyik megbetegedék vagy magát megsebesíté, mindig segítséget nyujta. Ezáltal urának nem egy rabszolgáját tartá meg életben. Azonban szerencsétlen társai iránt is jótékony vala, kik uraik és főnökeik keménysége és az orvosok tudatlansága miatt, ezen műveletlen országban egészen gyámoltalanságra jutottak.

Anzelm ügyessége a betegségek és sebek gyógyításában, — mi mellett többet nem tevé, mint hogy a beteg természetét működésében gyámolítá, és orvosságait többnyire füvekből és gyökerekből készíté, — Algirban és a város környékén csakhamar oly ismeretes leve, hogy mindenfelől nála keresének segítséget. Több ajándékot kapott, melynek egy részét váltságdíjául megtakarítá; a többit más keresztény rabszolgák gyámolítására fordítván.

Helyzete igen jó fordulatot vett, úgy hogy már elkezde állapotával megelégedettebb lenni; és Istennek hála ada, hogy a beduinok fogságából ily jó kezekbe került. Örvedetes jövőnek néze elébe, hogy néhány év mulva annyi pénzt szerzend össze, mennyivel magát a rabszolgaságból kiválthassa, és hazájába visszatérhessen, hol talán anyját és nővérét viszontláthatni reménylé. A török őt a rabszolgák főnökévé tevé, jól bánt vele, és fiai szereték őt.

A török örvende a jó vásárnak, melyet a használató rabszolgával csinált, s egészen meg akará őt nyerni. Igen gyakran barátságosan beszélgete vele, és az örven-

detes jövőnek, melyet magának készíthetne eléje állításával, és nagy ígérekkel rá akará venni, hogy a mohamedán vallásra át lépjen. Sőt még reményt is nyujta neki, hogy legidősebb leányát neki adja nőül s vele nászajándékul vagyonának egy részét.

Anzelm az ajánlatot el nem fogadá, és mondá: „Én keresztény vagyok és mint olyan akarok meghalni. Mert a ki hitét megtagadja, Istenét akarja megcsalni: és mint tudnál te, nemes ur, oly emberben még bízni, ki Istennek tett fogadását megszegi? A mig rabszolga leszek, oly hiven foglak szolgálni, a mint Istennek hűségemet és hitemet megtartom. Te nem akarod benső békémet kegyetlenül megháborítani.“

Japáni szent Antal.*)

— Tanoncnak vizsgálati szavalmányul. —

El vannak ítélve	— Óriás ereje
A keresztthalálra.	Van az élő hitnek;
Huszonöt hiv bajtársával	A gyöngét is hőssé teszi,
Antal készen várja. . .	Oh keresztény, hidd meg. —
Antal, a hős gyermek,	Épen midőn zengi:
Föl vagyon feszítve;	Glória Pátri, —
A huszonöt vértanuval	Átdőfé a hóhér testét,
Kész volt halni szinte.	Melyből lelke szállt ki.
Tizenhárom éves,	Szállt a földről lelke
De a lelke bátor.	A magas mennyégbe,
Gyöngé teste szűz szívében	Boldog asszony szűz anyáknak
Buzgó bátorság forr.	Áldott kebelébe.
Hősi buzgóságnak	Pálma lomb kezében,
Nagy, . . . nagy a hatalma,	A fején korona,
Ott a lélek magasröptü, —	Mely köré fényt, szent, örök fényt
Az Uristen sólyma.	Édes Jézus vona.
Megesodált örömmel	És folytatván zengi
Fogja a keresztjét,	Azt a kedves zsoldárt, —
S arról még csodásb erővel	Ujra látván a mennyekben
Nézel a népen szét.	A huszonöt bajtárst.
Kéri Péter szentet	Halljad s kövesd gyermek
Társul énekleni,	E csodás szép példát;
Szende édes angyal hangon	Lépj nyomába ifju hősként.
Laudate, pueri. . .!	Tégyugy, ha kell, mint az történt,
Kinja és éneke	S a törvényt ne lépd át!
Az egekbe tör fel,	
Zeng dicsőült gyönyörűen	Balla Mátyás.
Nagy csodás örömmel.	

*) A Japáni császárságban 1597-ben keresztre feszített 26 hív, kik XIV. Benedek római pápa rendelete szerint a Vértanúk könyvében boldog előnévvel említettnek febr. 5-re; s kiket IX. Piusz, jelenleg uralkodó szentséges atya közelgő pünkösdi ünnepek alkalmával a szent vértanúk lajtsromába szándékozik igtatni. (L. Sürgöny: A főmagasságu primás főpásztori körlevele.) Szerk.

Felelős szerkesztő: Márki József. Kiadótulajdonosok: id. Poldini Ede és Noséda Gyula.

Pest, 1862. Nyomatott id. Poldini Ede és Noséda Gyulánál, papnöveldetér 7. sz.

A d o m á k.

Gyűjté Márki István.

Mily szép azon beszéd, melyet IV. Henrik egy ütközet előtt katonáihoz tartott: „Barátim! ti franciák vagytok s én a ti királyotok. Elöttetek az ellenség. Mennél számosabb az, annál nagyobb a dicsőség. — Ha zászlótok elbukik, — kövessétek lobogó tollamat: a becsület és kötelesség utján fog az vezérelni benneteket.“

Egy tábornok, kit a Lotharingeni herceg Gassionnak, az ellen vezérének állított szembe, nagy összeg pénzt ígért ennek váltságul a hadi foglyokért. „Mondja meg annak, viszonzá Gassion a követnek, a ki Ont hozzám küldötte, hogy nem jöttem pénzt olvasni a dicsőség mezejére.“ —

Egy arab, ki igen tudatlannak tartatott, kérdezték egykor a pusztában, mi módon győződik meg Isten létezéséről? „Ugy, viszonzá, valamint a homokon szembetűnő nyomokból látom, ha valjon ember vagy állat ment-e azon keresztül.“

Az athénéiek követeket küldének Fülöphöz, makedoni királyhoz. Kihallgatás után kérdé a követeket, tehet-e valami szívességet az athéneikkel. Az egyik követ felele: „Legnagyobb szívesség volna részedről az athénéiek iránt, ha felakasztanád magadat.“ E szemtelen nyilatkozatra igen felindultak a király környezői. Fülöp ellenben rövid szünet után nyugodtan felele: „Mondjátok meg honfiatoknak, hogy meghallgattam gorombaságotokat, de hogy reá semmit sem feleltem.“ —

P á l y á z a t o k.

I.

A nagyméltóságú magyar királyi helytartó tanácsnak folyó évi 21559. és 21560. számok alatt kelt kegyes intézvényei folytán a Pécs-városi mintafőlemlé tanodánál 500 fr. évi fizetéssel rendszerezett zene- és énektanítói állomásra, nem különben ugyanazon tanodánál rendszerezett 3. és 4-ik párhuzamos osztálybeli 400 fr. évi fizetéssel összekötött tanítói állomások betöltésére pályázat nyitvatván, a felszerelt kérvények folyó 1862-diki június 30-ig ezen szabad királyi város tanácsánál nyujtandók be. — Kelt Pécs szabad királyi város tanácsának 1862 dik évi pünkösdből 13-kán tartott üléséből. 1—3.

II.

Pályázat hirdettetik a K. K. Halason felállítandó kisded-óvó-intézetnél az óvói állomásra, melylyel szabad lakás, fűtés és belső szolgálat mellett 300 fr. fizetés van összekötve s egyelőre 3 évig biztosítatik. Folyamodványok t. Nagy Ferencné asszonyhoz, mint a jótékony nőegylet elnökéhez, küldendők be. Határnap: június 3 dika. Halas, máj. 1. Baksay Sándor, egyleti jegyző. 1—1.

III.

Nagybecskerek városában Brajjer Ferenc halálózása következtében megürült 4-dik osztálybeli római kath. elemi iskolai állomásra, melylyel 420 fr. évi fizetés s 105 fr. lakpénz van összekötve, f. évi július végeig pályázat hirdettetik. Pályázók a főnálló iskolai rendszabályok értelmében megkívántató tanítási képességükről szóló, okadatolt kérvényeket főnebbi határidő alatt a városi tanácshoz küldjék be. Nagybecskerek, apr. 23. 1862-ben tartott városi tanácsüléséből. 2—3.

IV.

Mohács városában a róm. kath. főlemlé iskola 1-ső osztályában megürült, 252 fr. évi díj s 63 fr. lakpénzzel összekötött altanítói állomásra pályázat nyitvatatik. A szabályszerű folyamodványok, a pályázók által, folyó évi június 30-ig Mohácsra a ft. kerületi tanfelügyelő urhoz intézendők. Mohács, máj 13. 1862. A városi tanács. 2—3.